

FOTO: ADLIGAT/VIKTOR LAZIC/WIKIMEDIA COMMONS

ANMELDELSE

Jacques Roumain gir oss poetisk realisme om mennesker og natur i 1940-tallets Haiti.

Livets kilde

N år det har gått over 80 år etter utgivelsen av «Duggens herrer», hjelper det godt at det er en bok som både spiller sin egen tid og som samtidig er tidløs.

Vi skal heller ikke lese mange linjene før vi forstår hvorfor boka har blitt en hjørnestein i afro-karibisk litteratur, oversatt fra fransk til stadig flere språk. Det går fram av forlagets undertittel at det er en haitisk roman, men den er skrevet for langt flere enn dem som er spesielt interessert i landets småbønder tidlig på 1940-tallet. Forholdet mellom mennesker og natur, eller mellom rike og fattige, har som kjent aldri blitt borte som eksistensielle og universelle spørsmål.

For de fleste er nok Jacques Roumain et ukjent navn, men da han døde brått i 1944, bare 37 år gammel, hadde han både romaner, noveller, lyrikk, essays og kulturhistoriske fagartikler bak seg. Han kom fra en velstående familie som tidligere blei kalt «mulatter», og fikk den best tenkelige utdanning i flere europeiske land. Men han valgte tidlig en annen vei, og tilbrakte flere år bak murene for sin motstand mot USAs okkupasjon, som varte fra 1915 til 1934. Deretter måtte han dra i eksil som følge av forbudet mot det haitiske kommunistpartiet, men etter studier i etnologi og før-kolumbianske samfunn, fikk han vende hjem i 1941 som leder av et kulturhistorisk senter. Da han fullførte manuskriptet som blei funnet kort tid etter hans død, gjorde han tjeneste ved landets ambassade i Mexico.

«Duggens herrer» er lagt til et lite bygdesamfunn, der vi møter etterkommere etter slavegjorte afrikanere som gjorde opprør mot franske plantasjeiere og ga landet nasjonal uavhengighet i 1804. Livet har vært karrig, men levelig, helt fram til en langvarig tørke truer både mennesker, dyr og markens grode.

Inn i historien trer Manuel, som vender tilbake etter 15 år på Cuba, der han har

opplevd arbeidernes styrke i streiken mot en sukkerbaron fra USA. Istedenfor resignasjon og en blanding av voodoo-ritualer og katolske helgener, ser han det som sin oppgave å finne kilden til vann som kan flomme ned fra åssidene og gi nytt håp til tørste mennesker og utpint jord. Men det krever samarbeid og gjenreisning av lokale dugnadstradisjoner, som ikke er så opplagt i et samfunn delt i to fiendtlige leirer etter en blodig arvestrid. For å gjøre historien (altfor) kort: Manuel lykket å vanne, men blir drept av en motstander som ikke ønsker forsoning. Men han dør ikke forgjeves, hans visjoner blir virkeliggjort når kvinner på begge sider finner sammen i sorg og fellesskap.

ROMAN
Duggens herrer. En roman fra Haiti

Jacques Roumain
Oversatt av Synneve Sundby
Solum
Bokvennen, 2025, 210 sider

Det kan høres enkelt ut, men «Duggens herrer» ville ikke ha blitt en ikonisk klassiker uten særegne litterære kvaliteter. Her er rettferdig harme, men ingen klisjeer, lettvinde snarveier eller dogmatiske oppskrifter. I stedet fanges vi av en poetisk realisme, oppfinnsomme ordkonstellasjoner fulle av både av bitterhet og humor. Dagens lesere vil ikke ha vanskelig for å følge med når et sårbart landskap er mer en hovedperson enn en kulisse.

Kanskje ville vi i neste bind, som var planlagt, ha fått historier om utenlandske storselskaper og et nasjonalt borgerskap, kanskje også et seirende proletariat. Men «Duggens herrer» gir oss mest en drøm om at vannet vender tilbake, og at oppgitt og motsetninger innad i lokalsamfunnet overvinnes. Dessuten er det umulig å være uberørt av kjærligheten mellom mor og sønn, eller av Manusels møte med Anna, der deres barn symbolsk unnfanges ved vannets – og livets – kilde.

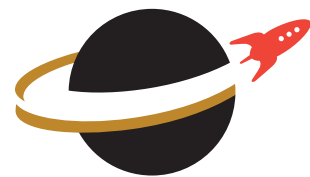
Når boka fortjener mange lesere og mye oppmerksomhet, er det ikke minst fordi den er mesterlig oversatt, eller gjendiktet, av Synneve Sundby. Ikke bare løser hun språklige utfordringer, hun gir også ei innføring i et rikt forfatterskap og Haitis litterære historie. Det er ikke lite på én gang.

Tore Linné Eriksen
bokmagasinet@klassekampen.no

HAITISK

LANDSBY:
Lucien Pradels «In the Field».

Vi befinner oss i det 21. århundre etter Kristus. Hele Norge er erobret av bokkjedene. Hele? Nei! En liten sjappe gjør fremdeles motstand. Denne strie, ukulelige bokhandelen – Tronsmo – lar seg selvsagt ikke knekke.

TRONSMO
BØKER & TEGNESERIER

SE VERDEN GJENNOM TRONSMO

Maria Stepanova, Dina Roll-Hansen (overs.)

Forsvinningsnummer

Gyldendal, innb., kr. 379,-

Forsvinningsnummer kretser rundt en forfatter som kalles M. Hun har bodd i byen B. helt siden hun var tvunget til å forlate hjemlandet, som for øyeblikket ligger i krig med en nabostat. Hun er nedbrutt av skam og desperasjon som følge av krigen. Uten noen form for kontakt med hjemstedet og morsmålet klarer hun ikke å skrive. Alle referansepunktene i livet er borte, og framtida står skrevet i stjernene. Hun vil mest av alt bare forsvinne.

Rana Issa

Tung tids tale

Forlaget Press, innb., kr. 399,-

Rana Issas ærlige, skarpe og rike familiehistorie fra Libanon lar oss oppleve Midtøsten-konflikten som levd virkelighet, slik det sjelden har blitt gjort for i norsk sakprosa. Moren kom fra en palestinsk flyktningfamilie og vokste opp i en flyktningleir i Beirut. Faren var libanesiser og foreldrene møttes i den radikale studentbevegelsen. Tung tids tale er et jublende, rasende og levende portrett av storfamilien som omga Rana Issa i oppveksten. På hvilken måte kan familiehistorien hennes også være en norsk fortelling?

Rebecca Solnit

No Straight Road Takes You There

Granta Books, innb., kr. 299,-

Tittelen *No Straight Road Takes You There* uttrykker at veien til endring sjelden er rett eller enkel. I denne essaysamlingen utforsker Rebecca Solnit klimaspørsmål, kvinners rettigheter, demokrati, maskulinitet og høyrepopulisme – med vekt på langsiktighet, fellesskap og kraften i det uforutsigbare. Med poetisk og engasjerende språk viser hun hvordan langsomhet, feilbarlighet og mot til å gå utenom alifarvei kan åpne for reell forandring.

Maggie Nelson

Like Love

Graywolf Press, hft., kr. 269,-

Like Love er en samling essays fra Maggie Nelsons tjuer år lange forfatterskap – en livlig og mangfoldig miks av kritikker, samtaler, portretter og refleksjoner. Med temaer som kjærlighet, kunst, feminisme, queerness og språkets rolle i møte med visuell og performativ kunst, tegner boken et bilde av Nelsons utvikling som tenker og skribent. Den er både et tidsbilde og en hyllest til kunsten som næring for livet.

Benjamin Nathans

To the Success of Our Hopeless Cause

Princeton University Press, innb., kr. 649,-

To the Success of Our Hopeless Cause er en gripende historie om Sovjetunionens dissidentbevegelse, som utfordret regimet fra 1960-tallet og bidro til unionens fall. Gjennom ulovlige protester, støtte til forfulgte intellektuelle og spredning av forbudt litteratur, krevde dissidentene at staten fulgte sine egne lover. Benjamin Nathans gir et levende portrett av både kjente og glemte stemmer, og viser hvordan disse menneskene – ved å opppte som frie i et ufritt samfunn – fortsatt inspirerer kamp mot undertrykkelse, også i Putins Russland.

BØKER OG TEGNESERIER

UNIVERSITETSGT. 12

PB. 6754 ST: Olavs Plass, 0164 OSLO

Telefon 22 99 03 99

post@tronsmo.no

www.tronsmo.no